

SISTEMA D'ACCENTUACIÓ
(VALENCIÀ, CASTELLÀ, ITALIÀ, S. XIX-XX)
RAONS DE NO ASSIMILAR-LO
COM FER-LO ASSEQUIBLE
ABELARD SARAGOSSÀ

COL·LECCIÓ BIBLIOTECA DE FILOLOGIA

Col·lecció dirigida per Emili Casanova i Antoni López

© 2025, Abelard Sarraquosa
© 2025, del pròleg, Antoni López Quiles
© 2025, d'esta edició:
Institució Alfons el Magnànim
Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació
Diputació de València
Corona, 36- 46003 València
Tel.: +34 963 883 169
magnanim@dival.es
www.alfonselmagnanim.net

ISBN: 978-84-1156-097-9
DL: V-2243-2025

Disseny de la col·lecció: Estudi ARO
Maquetació: Estudi ARO
Impressió: Blauverd Impressors

*A dos gramàtics admirats:
a Josep Giner (1912-1996) i a Joan Solà (1940-2010).
Han aportat raó i humanisme.*

A més, són la causa d'haver elaborat este treball.

PRÒLEG

Quan l'any 2003 Abelard Saragossà va publicar la *Gramàtica valenciana raonada i popular* (estudi que torna a vore la llum només dos anys després) m'arribaren opinions positives a propòsit de l'obra i de la declaració d'intencions del títol. El primer objectiu, «raonada», pareixia voler introduir una novetat en els tractats normatius: Vicent Ferran Garcia Perales la descriu com «Una manera original d'explicar la llengua als alumnes»; és una originalitat que no apunta només a la manera com està escrit el llibre: part d'eixa «originalitat» destaca per contrast, perquè deriva del fet que, modernament (sobretot després de la instal·lació del Noucentisme en les propostes normativitzadores) els gramàtics no s'han prodigat en explicacions («raonaments») sobre el sentit de la norma. Si Pompeu Fabra havia pontificat amb les seues normes en les «Converses filològiques», que eren intocables, resultava que la mínima modificació podria mereïxer les censures més acerades. I això que ell, sense cap avís ni justificació, les anava alterant.

Però el professor Saragossà es va atrevir a penetrar en territori sagrat i, per honestedat professional, es va sentir obligat a «raonar» les seues «heterodòxies», perquè arribava a conclusions no sempre sotmeses al dogma fabrià: tocar l'autoritat del «seny ordenador» havia de tindre un cost molt elevat; però el rigor en el treball li ho exigia, i les conseqüències positives per als usuaris del valencià es farien notar.

La qüestió és que el Noucentisme lingüístic s'aproprià, per carisma autoassignat, dels mecanismes de la gramàtica convertits en normes de compliment inqüestionat. Recorde la furiosa reacció d'un amic quan vaig tindre l'ocurrència d'insinuar suavitssimes crítiques a Fabra; no em podia esperar una altra cosa de la sacralització d'un personatge i d'unes normes.

Per tant, Abelard Saragossà hagué de «raonar», i molt, les seues opcions, que és com es treballa en qualsevol ciència. Ell era conscient que amb el seu títol i mètode s'incorporava al brillant

elenc de gramàtics que en la història de les seues respectives llengües han explicat les novetats que es produïen en cada procés de canonització lingüística construït a partir del Renaiximent.

És curiós com en totes les llengües i en tots els temps, el debat entre criteris gramaticals oposats no ha deixat mai d'estar actiu. Per exemple, la primera gramàtica italiana (toscana) va ser la *Grammatichetta vaticana*, breu escrit ni més ni menys de Leon Battista Alberti entre 1434 i 1438, basat en el llenguatge viu de la Florència del seu temps, amb l'objectiu de demostrar que també el vulgar podia tindre regles gramaticals com tenia el llatí, l'única llengua digna i culta, segons consideració dels preceptistes del Renaiximent. L'intent d'Alberti no era promulgar normes gramaticals per al toscà, sinó extraure-les de la llengua viva que es parlava en la Toscana en aquell moment.

Amb eixe objectiu, l'humaniste es diferencia de les primeres gramàtiques italianes impreses a començaments del xvi, extremes del llenguatge literari i que postulaven una normativa «digna», adoptada del llatí, amb què podem concloure que la gramàtica italiana naix en confrontació amb la llatina a partir del desig de promoure la dignitat del toscà.

Amb el debat en vigor, els normativistes han de multiplicar les explicacions. En l'any 1660 veu la llum la *Grammaire générale et raisonnée de Port Royal*, que tingué un gran èxit editorial, i de la qual rep herència en 1771 Francesco Soave quan elabora la *Grammatica ragionata della lingua italiana*.

Més tard, Antonio Vanzon fa pública una immensa *Esposizione grammaticale ragionata*, farcida de fonamentació similar: fer digna la llengua del poble, «il volgare». Tres bones mostres de la tradició científica que ha animat la publicació de moltes gramàtiques *raonades* amb el principi de l'argumentació, escassament tingut en compte, en general, pels nostres gramàtics històrics i actuals. Desdenyen la idea que l'usuari tinga dret a conèixer les *raons* d'una norma.

Però el doctor i acadèmic Saragossà afegí un altre adjectiu al títol de la seua *Gramàtica*, i és que la considerarà *popular*, la que estudia la llengua viva. Es tracta d'una nova declaració d'intencions, i és que el professor no vol perdre de vista l'usuari de la normativa: el poble, entitat que, per als essencialistes, és més que quimèrica i, com tota quimera, sense drets; els usuaris de

la llengua són, segons ells, una multitud destinada a acceptar sense més l'absència d'arguments i, per tant, privada del dret a la pregunta. En canvi, la seua opció, com la d'Alberti, serà la dignificació de la llengua i la presa en consideració dels usuaris, sense els quals no hi ha llengua. És el mètode seguit pels adscrits a la renovadora «Estètica de la recepció», tan exitosa en Alemanya i tan ignorada per les nostres universitats.

A l'inici de la creació de l'AVL vaig pensar que podria ser un instrument útil per a ajudar a superar la fractura social dels valencians; però prompte em vaig desencantar. En la «Introducció» a la *Gramàtica Normativa Valenciana* (2006), els acadèmics fan un repàs a les diverses publicacions, i comencen per la *Gramàtica elemental de la llengua valenciana* (1915), de Lluís Fullana, a propòsit de la qual comenten, amb un cert to despectiu, que es basava en el «registre col·loquial de la llengua»; en rigor, desconec què entenien els acadèmics per «registre col·loquial de la llengua»; però no tarden a explicar-se: es referixen als «registres vulgaritzants de la llengua» (jaí, com em recordeu als ferocíssims detractors de la traducció de la Bíblia al llatí, la *Vulgata*!). Deixaré d'entretindre'm en la *Gramàtica Normativa Valenciana*, de títol ben expressiu (normativa ací vol dir: ¡no la toqueu!) i deixaré l'anàlisi al professor Saragossà, que no m'agrada tirar l'ham a la peixera plena. Segur que ell ho fa millor.

Els partidaris de les essències intocables defenen la intangibilitat de la norma amb plantejaments emotivament útils, però d'escassa entitat científica. Tot es basava en el recurs a un paraigües anomenat *unitat lingüística*, incontrovertible construcció que calia preservar per a evitar la fragmentació de la llengua i la seua subsegüent condemna a mort: si el dèbil valencià no es subjectava amb força al potent català, el perill d'extinció es faria real. Quan l'adhesió es fonamenta en la por, no cal argumentar.

Encara hui la protecció ferrenya d'una pretesament agredida *unitat* treballa com a argument d'aval quan només és un ineficaç i minúscul merlet vulnerable i vulnerat, un escut que no protegeix de res, que no unix res, sinó que ens supedita. En una ocasió em vaig permetre aportar que si eixa proclamada unitat depenia d'un humil (encara que simbòlic) accent, és més que evident que no té gens de consistència.

Sempre enfrontats, dividits. Quan m'acoste a les batalles lingüístiques dels dos últims segles, em fa fredat pensar en les tensions entre Fabra i mossén Alcover. La crisi es resolgué per via política a favor del químic de Gràcia: vinculat al Noucentisme d'adscripció maçònica, tingué un marcat caràcter autoritari que li feu desdenyar els exemples lingüístics més clàssics (¡no tindre en compte la història!) i postular una ideologia corrosiva, com ara, en la pràctica d'eixa tendència irrefrenable a distanciar-se del castellà i acostar-se al francès que li feu posar en circulació molts errors que, exempts de crítica, no calia explicar.

Concretat en el valencià, les pugnes, d'una banda, de Fuster i Casp (també al final enfrontats entre ells) i, de l'altra, Sanchis i Giner, finalment resoltes a favor dels literats enfront dels filòlegs, derivaren en aquella letal «Batalla de València» i en l'ocàs de l'històric ímpetu valencianiste, sense el qual no s'entén com ha subsistit la llengua. És més que admirable contemplar com el valencià ha pogut fer front als pitjors pronòstics.

El valencià ha resistit, certament; però al final de cada batalla, apareixia un feroç antivalencianiste bifront que, sorgit d'un contenciós persistent, es congratulava de les duríssimes i incabables ferides a la llengua infligides sobre les més eminents nimietats que, per simbòliques, afectaven l'adhesió a la llengua; com a resultat, sempre ha eixit perdent l'increïblement sòlid valencià: sempre perd el poble.

A partir de la publicació del llibre d'Abelard Saragossà la presentació del qual m'honra, tot canvia, perquè els contendents poden trobar les respostes necessàries per a cada problema, que han quedat detingudament estudiades i, per fi, degudament resoltes i explicades. En este cas, el lingüiste s'ha dedicat a dissecionar amb minuciositat el problema (millor: cada u dels problemes) de l'accentuació entre molts altres focs que tenim encesos i que pocs han analitzat des de la solvència tècnica. Teniu en les mans els fruits abundants de la potent dedicació i dels amples coneiximents del mestre.

La lectura atenta de l'obra de Saragossà ens farà comprovar que ha aplicat el telescopi als seus treballs per a poder contemplar la llengua no parcialment, sinó en tot el conjunt, mètode que li ha possibilitat elaborar una teoria lingüística sobre la qual ha pogut construir les seues propostes.

Al costat del telescopi, de la visió de conjunt, el lingüiste de Silla també té una mirada feta amb microscopi, per la qual s'acosta als constituents lingüístics més bàsics: de la paraula a l'oració, mètode que li permet arredonir les seues anàlisis d'una manera global, amb visions de conjunt i visions de detall.

M'agradaria insistir en la idea que, a banda del treball facturat amb instruments telescòpics, el doctor Saragossà compta (el lector ho haurà pre-vist; i sí, cert: ho dic amb futur de probabilitat) amb més equipament analític, com ara el microscopi, que és igualment vàlid, i que es mostra com a molt adequat per a l'activitat minuciosa que ha d'aplicar a les tessel·les lingüístiques que fan mosaics de paraules; faena de detall, quefer refinat, activitat d'escatar, qüestió a qüestió, les arestes del material lingüístic que tenim a disposició, i que, perquè pocs l'estudien, exigix ser molt delicat i precís: orfebre de la llengua. En el seu quefer lingüístic descobrim un gran humaniste, com humanista és la seua actitud davant la vida.

Per això destaca molt. Eixe procediment integrador i globalitzant entropessa amb el model contrari en vigència: em ve a la ment un llibre que pretén aconseguir segons els autors, «el millor ús amb una mínima gramàtica», i que és un autèntic himne a la inutilitat de la disciplina gramatical. [Per cert, use el terme «disciplina» perquè es referix a la virtut del discípol, d'aquell que s'esforça (que practica la «virtut» de l'estudi metòdic) a fi d'entendre i assimilar els bons coneiximents que l'enriqueixen.]

Es tracta de la «Gramàtica zero», producte tret a la llum per la Universitat de València, precisament *la casa de la gramàtica*. Calcule que els autors havien percebut les dificultats dels valencians a l'hora d'assimilar una gramàtica de laboratori i, com a brillant operació, en lloc de millorar-ne l'oferta, la despullen del seu cos teòric i imaginen efectes («el millor ús») sense causes. Segons eixe criteri, l'usuari no té dret a preguntar-se les raons de les diferències entre «intuí», «intuïxen» «intuirà» o «intuiran»; obedient, ho aplica, i ja està. L'obrador dedicat a elaborar i estudiar les teories, les aniquila.

Entre altres aspectes, el llibre d'Abelard és una denúncia a la proclivitat (em pregunte si necessitat) dels gramàtics actuals a promulgar les normes pràcticament exemptes de teoria o pobrement fonamentades, perquè no els cal explicar res; el lector

i l'usuari no compten per a res. Com a conseqüència, l'obra d'Abelard Saragossà regalla i regala el teixit teòric sobre el qual elaborar i divulgar les normes que se'n deriven; unes normes sustentades per una teoria confeccionada sobre la història de la llengua i les estructures lingüístiques originals: evolució, sistemes de relació i d'influència, estructures resultants... I tot presentat al lector d'una manera original.

La conseqüència normal és que, quan l'usuari veu clàrícia sobre el sistema d'accentuació, per centrar-nos en el llibre que presente, pot descobrir moltes novetats estimulants. L'autor destaca que, a partir d'ara, el parlant pot «deduir per quines propietats la dualitat *pàtria* / *valentia* (contra *patria* / *valentía*) convé, per raons quantitatives i també qualitatives, tant a la llengua que ha adaptat les regles d'accentuació del castellà, com a la llengua que les ha creades».

En efecte, convé accentuar el grup de *pàtria* i no el de *valentia* per dos raons: per cada membre de *pàtria* n'hi han 40 de *valentia*; i *valentia* és una paraula plana acabada en vocal, de manera que posar-li accent (com fa el castellà) és una irregularitat. Per tant, *pàtria* / *valentia* té dos avantatges: evita molts accents (que és una finalitat del sistema d'accentuació: indicar tota síl·laba tònica usant la mínima quantitat d'accents); i no recórrer a un accent irregular (*valentía*). Per cert, els parlants no sabem si, quan pronunciem *pàtria*, diem dos síl·labes o tres.

Es diria que l'objectiu dels essencialistes és de reduir els usuaris a una minoria obedient. En eixe sentit, destaquen les proves de CIEACOVA; m'he llegit algunes de les preguntes que presenten per a que els alumnes responguen i he trobat paraules o construccions com «feina», «neix», «no pas», «preestablert», «rodona», etc. Més en concret i ajustat als objectius del professor Saragossà, els redactors d'eixes proves es dediquen a interrogar sobre uns furtius accents, pensats, sobretot, com a filtres per a suspendre el veïnat que no sàpia usar-los «correctament» (¿o hauria d'haver dit «sàpiga» al mateix temps que em tocaria, sever, prohibir el recurs a «córrega»?): ¿Com escriure tots els participis acabats en es accentuada (*entés* / *entès*)?; ¿per què no podem usar formes tan valencianes com «naixca» o «peixcador»? Perquè la norma ha de derivar de la llengua, com volia Leon Battista Alberti, Abelard busca l'estruc-

tura lingüística sobre la qual fer l'anàlisi (¡ai, eixa segona conjugació! Alguns es queden satisfets de reconèixer-la com a «irregular», i prou); ell se'n va als orígens llatins, identifica el procés històric, l'explica i ràpidament n'assimiles el resultat.

En general, o en prescindim o actuem sense explicar-les. Les normes són imprescindibles, certament; però amb el doctor Saragossà descobrirem que les vigents són perfeccionables, i que ho són en una doble direcció. En primer lloc, hem de repensar les raons que expliquen l'existència de cada norma: hem vist que la gramàtica no consistix en l'elaboració prèvia d'una norma i el posterior intent de fer que les múltiples varietats que conté la llengua s'hagen d'ajustar per força a la llei prescrita.

En segon lloc, convé tindre present la *recepció* de la norma. Els parlants, usuaris sobirans de la llengua, determinen quines normes volen assimilar i quines descarten. Durant l'aprenentatge escolar de la normativa gramatical (i sovint amb cara d'enuig dels mestres) es produïxen les grans desafeccions lingüístiques causades per molts factors concatenats: el sistema educatiu vigent facilita que l'alumnat no necessite esforçar-se massa (o hauria de dir «gaire»?), i que, vistes algunes incongruències que no tenen justificació, i vista la complexitat normativa, ben prompte brollen actituds de rebuig: la normativa vigent no promou l'estima a la llengua, al contrari.

No hem d'oblidar, tampoc, les pressions ideològiques. Els valencians hem adquirit una notable experiència d'agressions a la llengua o d'eficaços intents d'eliminació, com és el cas de la quantitat de valencians que conformen el seu estil de vida com si el valencià no existira.

Però el valencià existix. Les propostes de revisió que planteja l'estudi d'Abelard Saragossà intenten analitzar millor les bases estructurals de la llengua en què s'haja de fonamentar la norma; procuren fer-la assimilable, i tracten de fomentar l'estima per la llengua, eixa molt maltractada autoestima dels valencians.

«Analitzar» és, per tant, la seua proposta. Tots eixos elements es poden aconseguir des d'una investigació que, ben al contrari de les conductes dissuasòries dels defensors de la immutabilitat de la normativa, puguen renovar la cordial adhesió dels usuaris. En major o menor mesura, ho estan fent totes les llengües; i només des d'una actitud escassament humanista es

pot sostindre la no necessitat d'investigació rigorosa. Agraïm que la ciència mèdica s'innove d'una manera permanent, o que l'arquitectura no pare d'incorporar novetats al seu quefer. En la llengua, en canvi, la introducció d'algun neologisme o barbarisme pareix satisfer la urgent necessitat de canvis: els que autoritzen preceptes no vacil·len a l'hora d'acceptar (reconèixer, diuen ells) tèrmens que el poble ha acceptat.

Tornem al llibre. De la profunditat i rigor amb què estudia els accents, dona raó un altre llibre que té preparat per a publicar, destinat a l'estudi de les ee tòniques. La vocal e té major complexitat que la resta i demana un tractament específic. Per cert, he escrit «dona raó», quan no fa quatre dies la normativa exigia un accent («dóna raó»). La qüestió dels diacrítics també li ha ocupat un lloc específic. Les darreres normes han entès que el context ajuda a evitar confusions («el teu net no està net»). ¡Déu (amb diacrític) sap quants alumnes han suspés perquè no havien memoritzat la llista dels accents diacrítics!

Tenim, per una banda, la supeditació al sistema d'accentuació que regix el castellà, tan qüestionable com hem vist i, sobretot, la fascinació que sentia el «seny ordenador» pel complicadíssim model francès. Per l'altra banda, el sistema italià d'accentuació resulta molt més simple: accentuem les paraules *stronche*, i convertim la norma en assimilable.

Els problemes de la dièresi, els retocs discutibles dels diacrítics, amb actuació avassalladora de l'IEC i de submissió de l'AVL, etc. mereixen l'atenció detallada del nostre lingüiste, de manera que convertixen en més que necessari el llibre que presente.

Per l'avançada edat que tinc, en l'escola i en l'institut no m'ensenyaren valencià: en casa per mon pare i la família, i en el carrer els amics, em traslladaren alguns coneiximents sobre el valencià, eixe que hui despectivament marginen com a «col·loquial». Els estudis universitaris vindran en acabant. A poc a poc, d'una manera progressiva i incessant, vaig descobrir el depòsit tan ric de llengua que acumulen els nostres pobles: «¡no deixes turar!» (consulteu el Diccionari d'Escrig, o la veu «aturar» en el Coromines, obres que mon pare no havia llegit mai). I l'amor per una llengua, la mateixa que ha creat subtils poesies o impagables traduccions de la Pàgina Sacra (en especial del

Salteri) que últimament ha servit per a produir batalles i enfrontaments i que ara està cridada a fer de pont per a ajudar a superar la fractura social.

Gràcies, Abelard!

Antoni López Quiles, sacerdot, doctor en filologia

PART PRIMERA
L'ACCENTUACIÓ GENERAL (S. XIX-XX)

1. INTRODUCCIÓ. ¿CONVÉ ACCENTUAR?¹

1.1. Causa de l'estudi. Contingut

Les gramàtiques del grec clàssic informen que tenia vocals llargues i curtes, i les podia variar tonalment (fer-les més agudes o més greus). En la grafia, l'accent «agut» (´) indicava una pujada de to; el «greu» (˘), una baixada; el «circumflex» (^), una pujada i baixada. El llatí no tenia variacions tonals, i per tant no usava l'accent, camí que seguien les llengües romàniques medievals. Però, a mitjan segle XVI, començà a introduir-se l'accent grec en l'àmbit romànic, amb finalitats molt diferents (Lacreu 2017: 59): 1) indicar la síl·laba tònica (*donà*, del verb *donar*); 2) separar paraules homògrafes (*dòna* / *dóna*); 3) expressar l'obertura de e i o (*cèrt* / *cént*); 4) valor de la consonant anterior (en castellà, *conexô* significava que la x representava *cs*); 5) elisió d'una consonant posterior (en francès, *fenêtre* implica que prèviament hi havia una *s* després de la *e*, *fenestre*, cf. el valencià *finestra*). En general, els valors dits (tan diferents) s'introdueixen amb regles poc delimitades. En el segle XVII, el castellà aplica l'accent, amb regles vacil·lants, a la vocal de la síl·laba tònica, i les regles del castellà passen al valencià.

Actualment, l'ús de l'accent és una font de «faltes d'ortografia», tant en valencià com en castellà. La majoria dels parlants (inclosos els estudiants universitaris de filologia) no assimilen les normes d'accentuació (sobretot quan intervé la dièresi, {con-

¹ Nota de l'autor. Este llibre es publica segons els criteris lingüístics actuals de la Institució Alfons el Magnànim, els quals han fet canviar alguna paraula (com ara de *sixanta* a *seixanta*) i alguna construcció (exemple: de *en deu haver molt pocs*, a *n'hi deu haver molt pocs*). Això explica la incoherència que trobaran els lectors entre les deduccions sobre els accents (que impliquen *el tema de que parlem*) i els accents de la publicació (*el tema de què parlem*).

duïem / conduïen}, {*traïció / trairé*}). Eixa extensió fa preguntar-se si la causa de no assimilar-se no estarà en els parlants, sinó en les regles. En contrast amb la situació social, no conec estudis metòdics sobre la conveniència de tindre un sistema d'accentuació, ni he vist desplegar argumentacions ordenades i sistemàtiques sobre el grau de coherència de les normes al·ludides, o sobre les del castellà que regulen {*estáis / estabais*}, {*gloria / tia*}. Les reflexions que conec es limiten a observacions puntuals.

Eixe marc aconsella estudiar com s'han establert les normes actuals, des de la Renaixença a l'actualitat; i, tenint en compte que les normes provenen de les que ha elaborat el castellà, cal mirar quines adaptacions s'han proposat, en què es fonamenten tant els manteniments com cada adaptació, i deduir el grau de coherència.

Per a acostar-se a l'objectiu indicat, he cregut que convenia estudiar les gramàtiques principals i els tractats d'ortografia de qui ha elaborat moltes normes actuals, Pompeu Fabra. El capítol 2 analitza la seua primera gramàtica (de 1891), fet que ens permetrà deduir quins eren els models de la Renaixença, i com els interpretà el gramàtic de Barcelona.

El capítol 3 estudia el tractat d'ortografia de Fabra de 1904, el qual facilita saber quin era el sistema de *L'Avenç* (1881-1893), que tingué repercussions en la proposta aprovada per l'Institut d'Estudis Catalans en 1913 (§3).

Partint dels sistemes de la Renaixença i de *L'Avenç*, el capítol 4 tracta les propostes que fa l'IEC entre 1911 i 1917, les quals desemboquen en el sistema actual.

Els capítols 2-4 es completen amb dos més, u per a l'actualització de Fabra en obres seues posteriors a 1917 (capítol 5), i un altre (capítol 6) per a les gramàtiques de les dos institucions normativitzadores del balear, el valencià i el català, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (GNV 2006) i la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans (OIEC 2017; creada en 1907, la institució catalana no ha publicat una gramàtica fins al 2016, i una ortografia l'any següent).

Després de les conclusions sobre l'accent general (capítol 7), el treball té una segona part per a l'accent diacrític (capítols 8-12), en la qual farem el mateix recorregut (des de la Renaixença a la GNV 2006 i l'OIEC 2017).

A la vista que el llibre és llarg i dens, he elaborat conclusions dels dos temes: sobre l'accent general (capítol 7), i sobre l'accent diacrític (capítol 12). He procurat que eixos dos capítols es puguin entendre sense haver llegit la investigació. El meu objectiu ha sigut elaborar dos escrits divulgatius dels resultats principals obtinguts en la investigació. Per a molts lectors, serà preferible llegir cada capítol de les conclusions (7 i 12) abans que entrar en la lectura de la seua part (capítols 2-6 i capítols 8-11).

1.2. Precedents: poca teoria. Implicacions

En les obres que estudiarem (un part de les quals són sobre el castellà), no trobarem una exposició teòrica regular i metòdica. Eixa limitació obligarà a caracteritzar conceptes i descriure parts significatives de les llengües tractades. El sext apartat de la Introducció (§1.6) desplegarà una visió general de l'accentuació, en la qual obtindrem mitjans teòrics per a analitzar les actuacions tant de l'Acadèmia del castellà (§2.4) com de Fabra. Posteriorment, la necessitat d'analitzar les parelles {*penseu* / *pensàveu*} i {*pensáis* / *pensabais*} obligarà a definir els conceptes *vocal* i *consonant* (§2.5); i les parelles {*pàtria* / *valentia*} i {*patria* / *valentía*} demanen descriure quins factors deuen ser els que impulsen a crear els diftongs creixents, tant el de *quatre* com el de *religió* (§2.7).

No cal dir que el sistema d'accentuació d'una llengua ha d'estar d'acord amb dos factors: 1) el sistema de síl·laba tònica de les seues paraules; 2) les seues particularitats sil·làbiques (sobretot els hiats i els diftongs). D'acord amb això, haurem d'estudiar si el sistema d'accentuació del castellà és adequat, així com l'adaptació al valencià.

Al costat de la coherència interna, també està l'adequació externa o pedagogia: com s'exposen les normes en el sistema escolar. Al llarg del llibre, mostrarem en diversos llocs que les concepcions teòriques poc desplegades fan formular normes d'una manera innecessàriament complicada (§2.3, §5.2.2, 5; §5.4.1, 3b). Les inadequacions pedagògiques també afecten la dièresi (§4.6.2, 4; §5.4.2).

Això significa que l'objectiu del llibre (estudiar l'adaptació de les regles d'accentuació del castellà entre la Renaixença i l'actualitat, §1.1) anirà acompanyat de finalitats secundàries. La pri-